УХВАЛА
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Демиди Ірини Сергіївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 цього закону

К и ї в
7 жовтня 2026 року
№ 261-2(I)/2026

Справа № 3-208/2026(430/26)

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Грищук Оксани Вікторівни – головуючого, доповідача,
Барабаша Юрія Григоровича,
Совгирі Ольги Володимирівни,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Демиди Ірини Сергіївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 31, ст. 545) зі змінами у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 цього закону.

Заслухавши суддю-доповідача Грищук О.В. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Демида І.С. звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність частині першій статті 8, частині другій статті 38, частині першій статті 57 Конституції України

(конституційність) пункт 3 частини п'ятої статті 74 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII зі змінами у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 цього закону (далі – Закон).

Пунктом 3 частини п'ятої статті 74 Закону визначено:

Кандидат на посаду судді вважається таким, що склав кваліфікаційний іспит з вибраної спеціалізації суду, якщо він:

„3) успішно пройшов тестування щодо когнітивних здібностей та історії української державності. Успішним проходженням вважається набрання кандидатом середнього допустимого бала тестування щодо когнітивних здібностей та історії української державності, встановленого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України“.

Абзацом другим частини шостої статті 74 Закону визначено: „Під час добору на посаду судді прохідний бал для кандидатів встановлюється з урахуванням кількості посад, щодо яких оголошено добір“.

1. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Демида І.С. взяла участь у доборі кандидатів на посаду судді місцевого суду, оголошеному рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – Комісія) від 11 грудня 2024 року № 366/зп-24, з урахуванням 1 800 прогнозованих вакантних посад суддів у місцевих судах. У межах зазначеного добору третім етапом кваліфікаційного іспиту було визначено тестування щодо когнітивних здібностей.

Демида І.С. 10 вересня 2025 року пройшла тестування щодо когнітивних здібностей.

Рішенням Комісії від 19 вересня 2025 року № 173/зп-25 затверджено результати зазначеного тестування, відповідно до яких Демида І.С. успішно склала третій етап кваліфікаційного іспиту, однак до четвертого етапу – виконання практичного завдання зі спеціалізації відповідного суду –

її не допущено у зв'язку з недосягненням установленого Комісією прохідного бала.

Демида І.С. звернулася до Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду як суду першої інстанції з позовом до Комісії про визнання протиправною бездіяльності щодо неухвалення рішення про допуск до складання наступного етапу кваліфікаційного іспиту та зобов'язання Комісії ухвалити відповідне рішення.

Колегія суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду рішенням від 5 лютого 2026 року в задоволенні позову Демиди І.С. відмовила.

Велика Палата Верховного Суду постановою від 21 травня 2026 року апеляційну скаргу Демиди І.С. залишила без задоволення, а рішення колегії суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 5 лютого 2026 року – без змін.

Вирішуючи спір у частині застосування оспорюваних приписів Закону, суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що: „Закон № 1402–VIII не встановлює ні середнього допустимого бала, ні прохідного бала, які необхідно отримати кандидату за результатами складання тестування щодо когнітивних здібностей, а покладає обов'язок на ВККС України встановити вказані бали (частина п'ята статті 74 Закону № 1402–VIII зобов'язує Комісію встановити середній допустимий бал, частина ж шоста вказаної статті – прохідний бал). При цьому Закон № 1402–VIII не обмежує ВККС України при встановленні середнього допустимого бала, який необхідно отримати кандидату за результатами складання тестування щодо когнітивних здібностей, проте вказує на необхідність врахувати кількість посад, щодо яких оголошено добір при встановленні прохідного бала".

Демида І.С. вважає, що оспорювані приписи Закону порушують її право на рівний доступ до державної служби, гарантоване частиною другою статті 38 Конституції України; право знати свої права і обов'язки, передбачене частиною першою статті 57 Конституції України, та не відповідають принципу верховенства права, закріпленому в частині першій статті 8 Конституції України.

У конституційній скарзі Демида І.С. посилається на окремі приписи Конституції України, Закону, рішення Конституційного Суду України та практику Європейського суду з прав людини, рішення Верховного Суду у справах інших осіб, а також на судові рішення у своїй справі.

2. Вирішуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

За Основним Законом України кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених Конституцією України, та у порядку, визначеному законом (частина четверта статті 55); Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України; конституційна скарга може бути подана, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано (стаття 151^{1}).

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Основним Законом України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним статтями 55, 56 цього закону; Конституційний Суд України відмовляє у відкритті конституційного провадження, визнавши конституційну скаргу неприйнятною, якщо зміст і вимоги конституційної скарги є очевидно необґрунтованими (абзац перший частини першої, частина четверта статті 77).

3.1. Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що особа, яка звертається до Конституційного Суду України, повинна не лише зазначити, а й аргументовано довести, як саме оспорюваний закон, застосований в остаточному судовому рішенні в її справі, порушує її гарантоване Конституцією України право [ухвали Конституційного Суду України від 13 червня 2018 року № 20-у(I)/2018, від 3 червня 2020 року № 10-уп(II)/2020, від 10 травня 2023 року № 35-у(II)/2023, від 5 листопада 2025 року № 74-у(I)/2025].

3.2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається, що Демида І.С., твердячи про невідповідність Конституції України (неконституційність) пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 Закону, не обґрунтувала, як саме оспорювані приписи Закону порушують її конституційні права, гарантовані частиною другою статті 38, частиною першою статті 57 Конституції України, та не довела їх невідповідності частині першій статті 8 Конституції України.

Водночас із наведених у конституційній скарзі аргументів убачається, що Демида І.С. фактично не погоджується з визначенням прохідного бала за результатами тестування щодо когнітивних здібностей, зокрема із застосуванням механізму встановлення такого бала з урахуванням кількості посад, стосовно яких оголошено добір.

Незгода суб'єкта права на конституційну скаргу з тлумаченням та застосуванням судами оспорюваних приписів Закону не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо невідповідності пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 Закону Основному Закону України.

Для обґрунтування тверджень щодо неконституційності оспорюваних приписів Закону має бути наведено аргументи, які свідчили б про їх невідповідність Конституції України та безпосередній причиново-наслідковий зв'язок між такою невідповідністю і порушенням конституційних прав Демиди І.С.

Отже, автор клопотання не обґрунтував тверджень щодо неконституційності пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 Закону та не довів причиново-наслідкового зв'язку між оспорюваними приписами Закону і порушенням гарантованих Конституцією України прав, на які він посилається, чим не дотримав вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України".

Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України враховує, що розв'язання питання застосування судами законів України не належить до повноважень Конституційного Суду України. У своїх актах Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що правозастосовна діяльність полягає в індивідуалізації правових норм щодо конкретних суб'єктів і конкретних випадків, тобто у встановленні фактичних обставин справи та підборі правових норм, які відповідають цим обставинам; пошук та аналіз таких норм задля їх застосування до конкретного випадку є складовою правозастосування і не належить до повноважень Конституційного Суду України (ухвали від 31 березня 2010 року № 15-у/2010, від 3 липня 2014 року № 73-у/2014, від 24 лютого 2016 року № 14-у/2016).

З огляду на наведене конституційна скарга не відповідає вимогам пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України", що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151^1, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України", відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Демиди Ірини Сергіївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини п'ятої статті 74 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII зі змінами у взаємозв'язку з абзацом другим частини шостої статті 74 цього закону на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала є остаточною.

ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ